

Utrikesutskottets betänkande

1978/79:26

med anledning av propositionen 1978/79:100 i vad avser vissa anslag m. m. för budgetåret 1979/80 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

I betänkandet behandlas regeringens framställning i budgetpropositionen 1978/79:100, bilaga 6 (utrikesdepartementet), avseende anslagsbehov m. m. under littera A (Utrikesförvaltningen), B (Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.) och E (Diverse) på driftbudgeten samt under II (Statens allmänna fastighetsfond) och IV (Statens utlåningsfonder, utom Biståndsförvaltningens lånefond) på kapitalbudgeten jämte i anslutning därtill väckta motioner eller motionsyrkanden.

Utskottet kommer senare att avge betänkande rörande förslag om anslag m. m. i samma proposition, bilaga 6, under littera C (Internationellt utvecklingssamarbete) på driftbudgeten och anslaget IV.2 på kapitalbudgeten samt motioner eller motionsyrkanden som hänför sig till detta avsnitt. Förslagen i budgetpropositionen under littera D (Information om Sverige i utlandet) är preliminära i avvaktan på särskild proposition angående det svenska kultur- och informationsutbytet med utlandet.

Utrikesdepartementet m. m.

1. Utrikesförvaltningen (A 1)

Propositionen

Regeringen föreslår vid punkten A 1 att riksdagen till Utrikesförvaltningen för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 406 400 000 kr.

Motion

Utskottet behandlar i detta sammanhang motionen 1978/79:588 av Olof Palme m. fl. (s), yrkandet 3, nämligen

3. att riksdagen till Utrikesförvaltningen (A 1, Utrikesdepartementet) för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 330 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 406 730 000 kr.

Förslaget är väckt inom ramen för en motion som behandlar vissa nedrustningsfrågor. Förevarande yrkande syftar till en förstärkning av de personella resurserna vid den enhet inom UD:s politiska avdelning som handlägger nedrustningsfrågor med två handläggartjänster och en biträdestjänst.

Utskottet

Utskottet delar den i s-motionen 588 framförda uppfattningen att bl. a. det intensifierade nedrustningsarbetet inom FN:s ram liksom Sveriges ambitioner att fortsatt spela en aktiv och ledande roll på detta område kan kräva en viss förstärkning av de personella resurser som inom utrikesförvaltningen avdelas för sådana uppgifter.

Enligt vad utskottet inhämtat, har den enhet inom departementets politiska avdelning där nedrustnings-, kärnenergi- och säkerhetspolitiska frågor bereds under de båda senaste åren förstärkts med bl. a. två nya handläggartjänster. Enheten har samtidigt tillfälligt förstärkts under tidsperioder av varierande längd med inlånad personal. Också den svenska nedrustningsdelegationen i Genève har under denna tid tillförts en ny permanent tjänst. Under våren 1979 kommer den nu aktuella enheten inom UD att tillföras en ytterligare handläggartjänst på departementssekreterarnivå tack vare indragning av en motsvarande tjänst vid en utlandsbeskickning. Genom omdisponering av en tjänst som hittills stått till utrikesministerns förfogande kommer samma enhet under året att erhålla ännu en handläggartjänst för en tid av åtminstone ett år.

Mot denna bakgrund finner utskottet att det förstärkningsönskemål som framförs i motionen väsentligen blir tillgodosett genom de redan beslutade omdispositionerna, varför yrkandet om en anslagshöjning avstyrks.

Utskottet, som inte har något att erinra mot propositionens förslag i anslutning till förevarande anslagsyrkande, hemställer

att riksdagen, med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:588, yrkandet 3, till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 406 400 000 kr.

2. Utlandstjänstemännens representation m. fl. anslag (A 2–A 10)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna A 2–A 10 och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1979/80 anvisar

1. till *Utlandstjänstemännens representation* ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.,
2. till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* ett reservationsanslag av 13 735 000 kr.,
3. till *Kursdifferenser* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
4. till *Ersättning åt olönade konsulter* ett förslagsanslag av 3 900 000 kr.,
5. till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* ett förslagsanslag av 17 825 000 kr.,
6. till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* ett förslagsanslag av 250 000 kr.,

7. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.,
8. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 380 000 kr.,
9. till *Kostnader för officiella besök m. m.* ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.

Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

3. Förenade nationerna m. fl. anslag (B 1–B 3)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna B 1–B 3 och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1979/80 anvisar

1. till *Förenade nationerna* ett förslagsanslag av 54 100 000 kr.,
2. till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* ett förslagsanslag av 13 000 000 kr.,
3. till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* ett förslagsanslag av 8 400 000 kr.

4. Europarådet (B 4)

Propositionen

Regeringen föreslår vid punkten B 4 att riksdagen för bidrag till Europarådet under budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 9 200 000 kr.

Härav beräknas ca 7,3 milj. kr. åtgå för Sveriges bidrag till Europarådets ordinarie budget, vartill kommer vissa utgifter för byggnadslån liksom bidrag till europeiska ungdomsfonden, farmakopésamarbetet och Europarådets fond för bosättning och regional utveckling m. m.

Motion

Utskottet behandlar i detta sammanhang motionen 1978/79:860 av Anna Eliasson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att det svenska frivilliga bidraget till europeiska ungdomsfonden – för vilket ändamål medel disponeras under anslaget B 4. Europarådet, utrikesdepartementets huvudtitel – under budgetåret 1979/80 skall räknas upp till samma nivå som det fasta bidraget,

2. att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om europeiska ungdomsfondens finansiering.

I motionen framhålls som angeläget att Sverige medverkar till att det europeiska ungdomssamarbetet utvecklas på bred basis. Sverige bör därför arbeta för att ungdomsfondens resurser förstärks dels genom att ländernas gemensamma åtaganden ökas, dels genom att självt öka det svenska frivilliga bidraget. Sverige bör enligt motionärerna vidare aktivt verka för att finansieringssystemet förändras så att en ökad ekonomisk trygghet kan

skapas för ungdomssamarbetets fortsatta utveckling och att formerna för detta skyndsamt prövas. Om fonden exempelvis finansierades via Europarådets budget skulle detta innebära fördelar så till vida som kompensation för inflationen uppnås och vanliga majoritetsregler tillämpas, heter det i motionen.

Utskottet

I motionen 860 yrkas på en höjning av Sveriges frivilliga bidrag till den europeiska ungdomsfonden liksom på mera långsiktiga åtgärder för en ökad finansieringstrygghet för fonden.

Beträffande den nuvarande ordningen för europeiska ungdomsfondens finansiering har utskottet inhämtat följande. Fonden finansieras både med fasta bidrag, vilka uttaxeras i överensstämmelse med Europarådets normala bidragsskala, och med frivilliga bidrag. Sverige har under fondens hela verksamhetstid – beslut om fondens inrättande togs år 1972 – sökt verka för att de obligatoriska bidragen skall höjas och hävdade att de frivilliga bidragen endast bör vara av kompletterande natur. Sverige förordade i december 1976 i fondens mellanstatliga kommitté att de obligatoriska bidragen skulle höjas med 50 %, men kommittén beslöt då om en bidragshöjning med endast 15 %. På svensk sida beslöts i anslutning härill att utöver det svenska ordinarie bidraget, som för nästa budgetår kommer att uppgå till ca 140 000 kr., tillskjuta ytterligare 35 000 kr. i form av frivilliga bidrag som skulle utgå under tre år i följd t. o. m. budgetåret 1979/80.

Med hänsyn till den inställning som de största bidragsgivarna intagit till fondens finansiering anses det f. n. inte realistiskt att söka få fonden finansierad via Europarådets egen budget.

Utskottet räknar med att regeringen också i fortsättningen visar en positiv inställning till fonden och verkar för dess vidareutveckling. Däri ingår strävanden att åstadkomma en bättre finansieringstrygghet för fonden. Utskottet utgår därför från att ytterligare frivilliga bidrag kommer att övervägas från svensk sida.

Med det anförda avstyrks motionen 860.

Utskottet, som inte har någon erinran mot regeringens beräkning av förevarande anslag, hemställer

att riksdagen, med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:860, till *Europarådet m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 9 200 000 kr.

5. Övriga internationella organisationer m. m. (B 5)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid B 5 och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1979/80 till *Övriga internationella organisationer m. m.* anvisar ett förslagsanslag av 600 000 kr.

Diverse

6. Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. fl. anslag (E 1-E 2)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna E 1-E 2 och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1979/80 anvisar

1. till *Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m.* ett förslagsanslag av 750 000 kr.,
2. till *Bestridande av resekostnader för inom Förenta nationerna utsedda svenska stipendiater* ett reservationsanslag av 1 000 kr.

7. Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor (E 3)

Propositionen

Regeringen har vid punkten E 3 föreslagit att riksdagen till Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 3 950 000 kr.

Under anslaget i fråga beräknas statsbidrag till Utrikespolitiska institutet med 2 463 000 kr., till Svenska FN-förbundet med 1 185 000 kr., till Svenska UNICEF-kommittén med 110 000 kr., till Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet med 43 000 kr., till Svenska fredsoch skiljedomsföreningen med 44 000 kr., till Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund med 38 000 kr. och till Svenska sektionen av Amnesty International med 67 000 kr.

I propositionen erinras om den av riksdagen (UU 1975/76:8, UU 1976/77:16) begärda översynen av arbetsfördelningen mellan och bidragsgivningen till de svenska organisationer som med statligt stöd bedriver upplysningsverksamhet i internationella och utrikespolitiska frågor och redogörs för det betänkande härom (Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor, Ds 1978:2) som i maj 1978 framlades av den för ändamålet särskilt tillkallade utredningsmannen.

Utredningen har inte funnit anledning föreslå några förändringar beträffande principerna för den statliga bidragsgivningen till de organisationer som finns upptagna under det nu aktuella anslaget. Utredaren liksom departementschefen framhåller vikten av att bidragsmottagarnas karaktär av enskilda och obundna organisationer bevaras och att de statliga bidragen därför endast bör utgöra komplement till övriga inkomster.

I enlighet med riksdagens önskemål har utredaren framlagt förslag till enhetliga anvisningar för framställning om statsbidrag.

Utredningen har dryftat den av biståndspolitiska utredningen (BPU) väckta tanken på att inrätta en allmän beredning för information i interna-

tionella frågor, knuten till utrikesdepartementet som rådgivande organ beträffande prioritering och inriktning av den offentliga och den med offentliga medel finansierade informationsverksamheten i dessa frågor. I utredningsbetänkandet framhålls att inrättandet av en allmän beredning skulle kunna leda till en bättre överblick över såväl det totala informationsbehovet som utbudet i dessa frågor. Beredningen får inte innebära ett ökat statligt inflytande över prioriteringar och inriktning av den med statliga medel finansierade informationsverksamhet som bedrivs av folkrörelserna utan ha till uppgift att underlätta en närmare samverkan mellan berörda organ. Utredaren tar dock ingen ställning till frågan om inrättandet av en dylik beredning utan framhåller att berörda organisationers synpunkter bör vara vägledande för beslut i frågan. Enligt propositionen har en majoritet av remissinstanserna ställt sig positiv till tanken att inrätta en allmän beredning. Frågan härom är enligt budgetpropositionen under övervägande inom utrikesdepartementet och torde även komma att beröras i den särskilda proposition om riktlinjer för u-landsinformationen och biståndets organisation som senare avses bli förelagd riksdagen.

Motioner

Utskottet behandlar i detta sammanhang

dels motionen 1978/79:588 av Olof Palme m. fl. (s), yrkandet 6, vari hemställs

6. att riksdagen till Bidrag till information om internationell nedrustning (Utrikesdepartementet) för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.,

dels motionen 1978/79:692 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), yrkandena 3 och 4, vari hemställs

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att möjliggöra översättning av fler av SIPRI:s skrifter och publikationer till svenska språket att användas bl. a. av skolor och folkrörelser i deras informations- och opinionsbildande arbete,

4. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till hur folkrörelserna skall stimuleras att delta i studier och debatt kring nedrustnings- och utvecklingsfrågor, bl. a. genom tillgång till informationsmaterial,

dels motionen 1978/79:862 av Nils Hjorth (s), vari hemställs

att riksdagen beslutar att anslaget E 3, Utrikesdepartementet, omfördelas så att Svenska sektionen av Amnesty International anvisas ett anslag på 75 000 kr.,

dels motionen 1978/79:1212 av Evert Svensson (s), vari hemställs

att riksdagen – inom ramen för det anslag som riksdagen beslutar – hos regeringen begär att Kristna fredsrörelsen får ett anslag för sin informationsverksamhet när det gäller nedrustning och fredssträvanden,

dels motionen 1978/79:1768 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg (apk), yrkandena 4 och 5, vari hemställs

4. att riksdagen beslutar att under punkt E 3 (Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor) anslå till Svenska FN-förbundet 1 200 000 kr. och till vardera Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, Sveriges Fredsråd, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund, Svenska fredskommittén samt Kristna freds rörelsen 100 000 kr.,

5. att riksdagen beslutar hemställa att regeringen framlägger förslag om att belopp likvärdiga med dem som nu anslås till information om utvecklings-samarbete utgår till frivilligorganisationernas information om nedrustnings- och FN-frågor,

dels motionen 1978/79:1772 av Inger Lindquist (m), vari hemställs

att riksdagen till Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor (E 3) för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 70 000 kr. förhöjt anslag att utgå till Svenska röda korset.

Utskottet

Såsom framgår av budgetpropositionen, har den av riksdagen förut begärda översynen av arbetsfördelningen mellan och bidragsgivningen till de enskilda organisationer, som med stöd från förevarande anslag bedriver upplysnings-verksamhet om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor, numera slutförts. Utredningen har inte funnit anledning föreslå några förändringar i principerna för den statliga bidragsgivningen till organisationerna i fråga. I utredningen liksom i propositionen framhålls vikten av att bidragsmottagarnas karaktär av enskilda och obundna organisationer bevaras och att de statliga bidragen därför endast bör utgöra komplement till deras övriga inkomster.

Utskottet, som vidare konstaterar att enhetliga anvisningar numera utarbetats för framställning om statsbidrag från det nu aktuella anslaget, tillstyrker propositionens anslagsberäkning och bidragens fördelning på de olika organisationerna. I konsekvens därmed avstyrks motionen 862 om uppräknings av bidraget till Svenska sektionen av Amnesty International liksom yrkandet 4 i motionen 1768 om dels uppräknings av bidragen till Svenska FN-förbundet, Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, Svenska freds- och skiljedomsföreningen och Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund, dels nya bidrag till ett antal i motionen nämnda ytterligare fredsorganisationer. Utskottet har erfarit att flera av dessa i slutet av år 1978 efter ansökan därom beviljats särskilda bidrag från annat UD-anslag för information om nedrustningsarbetet.

Både i s-motionen 588 om vissa nedrustningsfrågor och i c-motionen 692

om ökat stöd till freds- och konfliktforskning m. m. har frågan om ett brett och folkligt engagemang i arbetet på en internationell nedrustning och om folkrörelsernas förutsättningar och möjligheter att delta i informationen kring nedrustningsfrågorna aktualiserats.

Enligt s-motionen 588 gäller det härvidlag att i första hand engagera våra stora folkrörelser och andra ideella organisationer för en aktiv informationsverksamhet inom vårt land och internationellt. Vissa bidrag för liknande syften utgår redan över tredje huvudtitelns E 3-anslag men är enligt motionen i huvudsak avsedda för forskning och publicistisk verksamhet inom andra ämnesområden än nedrustningen. Målsättningen bör vara att få med de stora organisationerna i informationsarbetet för internationell nedrustning. För att stödja en sådan verksamhet krävs enligt motionen en bättre statlig samordning av den allmänna utrikespolitiska informationsverksamheten med särskild inriktning på nedrustningsproblemen. Omfattningen av det statliga organisationsstödet i dessa frågor bör enligt motionen 588 stegvis byggas upp till ett belopp motsvarande en promille av militärutgifterna och ett särskilt anslag föras upp på UD:s huvudtitel, förslagsvis benämnt Bidrag till information om internationell nedrustning. En promille av de militära försvarskostnaderna skulle nästa budgetår innebära ca 14 milj. kr. För att få en effektiv användning av informationsresurserna inom folkrörelserna krävs enligt motionen 588 en god planering av kampanjer och andra aktiviteter, varför det kan vara rimligt att stegvis gå mot ett promilleanslag under två-tre budgetår. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att 4 milj. kr. avsätts för ändamålet på ett särskilt anslag under budgetåret 1979/80.

I c-motionen 692 framhålls bl. a. att folkrörelsernas insatser spelar en avgörande roll när det gäller att informera och engagera människor i det solidaritetsarbete som nedrustningssträvandena utgör. Det är viktigt att folkrörelserna även framgent stöds på olika sätt. Enligt motionen 692 bör regeringen därför få i uppdrag att utarbeta förslag om hur folkrörelsernas förutsättningar att delta i studier och debatt kring nedrustningsfrågor skall kunna förbättras. De bör därigenom ges möjligheter att ta del i arbetet kring nedrustning – utveckling och i den omställningsprocess som en anpassning till en ny ekonomisk världsordning kräver av oss i Sverige.

Också i apk-motionen 1768 betonas vikten av väsentligt ökad information kring nedrustningsfrågorna och föreslås att regeringen framlägger förslag om att belopp likvärdiga med dem som nu anslås till u-landsinformation utgår till frivilligorganisationernas information om nedrustnings- och FN-frågor.

Utskottet hade förra året vid två tillfällen (UU 1977/78:11 och UU 1977/78:12) anledning uttala sig om betydelsen och värdet av en informerad opinion för att motverka kapprustningen i världen och för att vända denna i en utveckling mot en verklig internationell nedrustning. Utskottet framhöll därvid bl. a. att en av förutsättningarna för en stark svensk aktivitet på nedrustningsområdet är att den stöds av en bred och välinformerad opinion i

vårt land och att det upplysningsarbete härom som bedrivs av olika organisationer och folkrörelser är av den största betydelse. Utskottet fann det därför naturligt att informationen om nedrustningsfrågorna ges en framträdande plats i det utrikespolitiska informationsarbetet.

Utskottet tror sig kunna konstatera att flera av de organisationer som får statsbidrag från E 3-anslaget i stor utsträckning ägnar sin informationsverksamhet åt just nedrustnings- och fredsfrågorna. Härtill kommer utrikesdepartementets egen informationsverksamhet i hithörande frågor. Som ovan redan antytts, har UD dessutom i slutet av förra året tilldelat ett flertal organisationer – däribland Kristna freds rörelsen, ABF, FN-förbundet, Kvinnoförbundet för fred och frihet, Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund, Ekumeniska u-veckan och Arbetsgruppen för svensk folkriktsdag för nedrustning – särskilda bidrag om sammanlagt 150 000 kr. för information om nedrustningsarbetet som ett led i uppföljningen av fjolårets extra FN-session om nedrustning. FN-förbundet, Svenska fredskommittén, Kvinnoförbundet för fred och frihet och Svenska freds- och skiljedomsföreningen och andra organisationer har därutöver fått vissa bidrag från SIDA till sin informationsverksamhet om förhållandet mellan nedrustning och utveckling. Från anslaget B 5. Övriga internationella organisationer m. m. har vidare utgått en rad bidrag till internationella – och i några fall även svenska – organisationer för konferenser och annan verksamhet i nedrustningsfrågor. Också anslaget till SIPRI och stödet till den freds- och konfliktforskning som bedrivs vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg är självfallet i vidare mening att betrakta som svenska bidrag till de internationella freds- och nedrustningssträvandena. Motionsyrkanden om ökat stöd till SIPRI samt freds- och konfliktforskningen i övrigt behandlas i andra sammanhang.

I dagsläget torde det knappast få anses realistiskt att i ett slag finna effektiv användning för ett nytt anslag för enbart nedrustningsinformation av den storleksordning som föreslås i motionen 588. Den översyn som i fjol slutfördes om bidragsgivningen till de under E 3-anslaget uppförda enskilda organisationerna visade bl. a. att dessa i regel har små administrativa resurser, att de inbördes är föga samordnade i sin informationsverksamhet och att de har små möjligheter att utan längre förberedelser övergå till informationsinsatser av större format.

Bedömningen av frågan på vilket sätt folkrörelserna i större utsträckning själva skall kunna engageras i den utrikespolitiska informationsverksamheten och i synnerhet i informationsarbetet kring de internationella freds- och nedrustningsfrågorna har ett uppenbart samband med den tanke på att inrätta en allmän beredning för information i internationella frågor som ursprungligen väcktes av biståndspolitiska utredningen (BPU) i dess betänkande (SOU 1977:73) U-landsinformation och internationell solidaritet och som även dryftats i departementsutredningen om principerna för bidragsgivningen över tredje huvudtitelns E 3-anslag. I betänkandet från sistnämnda utredning framhölls att inrättandet av en allmän beredning skulle kunna leda till en

bättre överblick över såväl det totala informationsbehovet som utbudet i dessa frågor. Utredaren avstod dock från att ta någon direkt ställning till frågan om inrättande av en dylik allmän beredning utan framhöll att berörda organisationers synpunkter i ämnet borde vara vägledande för beslut i frågan.

Frågan om en allmän informationsberedning berördes likaså av utskottet förra året (UU 1977/78:11 och UU 1977/78:12) med anledning av ett motionsyrkande därom, och den berörs även i årets budgetproposition. Det framgår av denna proposition att en majoritet av remissinstanserna ställt sig positiv till tanken att inrätta en allmän beredning för information i internationella frågor knuten till utrikesdepartementet och att frågan om inrättandet av en dylik beredning är föremål för överväganden inom UD.

I den nyligen framlagda propositionen 1978/79:113 om riktlinjer för utlandsinformation och biståndets organisation m. m. återkommer utrikesministern till detta spörsmål och erinrar där om att frågor som har samband härmed också berörs i det utredningsarbete om folkrörelsernas internationella samarbete som f. n. bedrivs inom kommundepartementet. När detta arbete har slutförts kommer regeringen att ha möjlighet att pröva hela frågan om statens samarbete med enskilda organisationer rörande information i internationella och utrikespolitiska frågor, heter det. Frågan kommer därför att bli föremål för samråd med berörda organisationer, framgår det av prop. 1978/79:113.

Utskottet, som finner en rad skäl tala för inrättandet av en dylik allmän beredning för information i internationella och utrikespolitiska frågor, utgår ifrån att regeringen i sitt förutskickade samråd med berörda organisationer eftersträvar att med lämpliga åtgärder intensifiera och förstärka informationen även kring internationell nedrustning och avspänning. Effektiviteten hos sådana informationsåtgärder skulle förmodligen öka om en allmän beredning inrättades.

I avvaktan på regeringens ställningstagande i denna fråga avstyrker utskottet yrkandet 6 i motionen 588 om ett nytt anslag på 4 milj. kr. för bidrag till information om internationell nedrustning. Med det ovan anförda torde det nu aktuella yrkandet 4 i motionen 692 liksom yrkandet 5 i motionen 1768 få anses besvarade. Motionen 1212, som är anknuten till det nyss behandlade yrkandet i motionen 588, avstyrks likaledes. Den i motionen 1212 nämnda Kristna freds rörelsen hör – såsom tidigare nämnts – till de organisationer som för några månader sedan tilldelades ett statligt extrabidrag för sin informationsverksamhet kring nedrustningsfrågorna.

I motionen 692 finns även ett yrkande om att regeringen skall vidta åtgärder för att möjliggöra översättning till svenska av fler SIPRI-skrifter och -publikationer, att användas av bl. a. skolor och folkrörelser i deras informations- och opinionsbildande arbete kring freds- och nedrustningsfrågor.

SIPRI är ett internationellt forskningsinstitut och publicerar därför i första hand sina forskningsrapporter och -sammanställningar på engelska. Därutö-

ver har institutet endast begränsade möjligheter att med egna resurser utge översättningar eller sammanfattningar av sina forskningsresultat på andra språk, däribland på svenska. Detta sker dock i viss utsträckning.

Utskottet tolkar det nu aktuella yrkandet så att det efterlyser åtgärder vid sidan om SIPRI:s egen publiceringsverksamhet för att få fram mer och lättillgängligare informationsmaterial, som är baserat på SIPRI:s forskningsresultat och som är ägnat att användas i den folkliga studieverksamheten kring freds- och nedrustningssträvandena.

Utskottet ställer sig positivt till denna tanke, som ligger i linje med vad utskottet förut anfört om angelägenheten av att bredda och popularisera informationen i dessa frågor. Det bör vara naturligt att ha detta förslag i åtanke i samband med de fortsatta övervägandena om en eventuell allmän beredning för information i internationella och utrikespolitiska frågor.

Det nu aktuella yrkandet 3 i motionen 692 torde med det anförda få anses besvarat.

I motionen 1772 föreslås att Svenska röda korset från förevarande anslag under nästa budgetår får ett statsbidrag av 70 000 kr. Motionären erinrar om att det enligt organisationens stadga åvilar Röda korset att sprida kunskap om innebörden av 1949 års Genèvekonventioner angående skydd för krigets offer och att denna skyldighet blir mer omfattande när Sverige biträder 1977 års tilläggsprotokoll till 1949 års konventioner. Det framhålls att Svenska röda korset, som för dylik information f. n. har en årsbudget om ca 240 000 kr., också fortsättningsvis är berett att självt svara för huvuddelen av kostnaden för information om konventionerna men att det synes rimligt och riktigt att staten i någon utsträckning bidrar till dessa informationskostnader.

Riksdagen har nyligen godkänt de båda nämnda tilläggsprotokollen till 1949 års Genèvekonventioner rörande skydd för offren i väpnade konflikter (UU 1978/79:24, rskr 161). Staternas skyldighet att medverka vid information och undervisning om de nya reglerna framgår av särskilda artiklar i de båda tilläggsprotokollen. Kunskap om konventionerna och tilläggsprotokollen skall förmedlas inte endast till militär personal utan även till civila myndigheter och till civilbefolkningen. Då frågan är av stor betydelse och förutom försvaret angår ett stort antal civila myndigheter och organisationer, har regeringen under förra året tillkallat en kommitté för att utreda och lämna förslag angående tolkning och tillämpning av samt information och undervisning om folkrättens regler under krig, neutralitet och ockupation. I direktiven för utredningen fästs stor vikt vid Svenska röda korsets medverkan i ifrågavarande informationsverksamhet, och till utredningen har knutits expertis från bl. a. Röda korset.

Då Röda korsets medverkan i informationsverksamheten således positivt prövas i ett större sammanhang, synes det rimligt att avvakta folkrättskommitténs förslag innan ställning tas till frågan om eventuella statsbidrag till organisationen. Motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1978/79:588, yrkandet 6, och motionen 1978/79:1212 angående ett nytt anslag för bidrag till information om internationell nedrustning,
2. att riksdagen förklarar motionen 1978/79:692, yrkandena 3 och 4, och motionen 1978/79:1768, yrkandet 5, besvarade med vad utskottet anfört,
3. att riksdagen, med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:862, motionen 1978/79:1768, yrkandet 4, och motionen 1978/79:1772, till *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 3 950 000 kr.

8. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (E 4)

Propositionen

Regeringen föreslår vid punkten E 4 att riksdagen till Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 7 030 000 kr.

Motioner

Utskottet behandlar i detta sammanhang

dels motionen 1978/79:588 av Olof Palme m. fl. (s), yrkandet 5, vari hemställs

5. att riksdagen till Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (E 4, Utrikesdepartementet) anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 400 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 7 430 000 kr.,

dels motionen 1978/79:692 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), yrkandet 2, vari hemställs

2. att riksdagen till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 milj. kr. förhöjt reservationsanslag om 8 030 000 kr.,

dels motionen 1978/79:1076 av Oswald Söderqvist m. fl. (vpk), vari hemställs

att riksdagen beslutar att anslaget till SIPRI i budgetpropositionen, bil. 6, punkten E 4, fastställs till 8 020 000 kr.,

dels motionen 1978/79:1210 av Sture Korpås och Anna Eliasson (c), vari anhålls

att riksdagen vid uppräkningsen av bidraget till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut för budgetåret 1979/80 anslår 150 000 kr. för automatisk databehandling.

Utskottet

SIPRI har i sin anslagsframställning för budgetåret 1979/80 begärt ett statsbidrag med 8 020 000 kr. vilket är 1 425 000 kr. mer än anslagsbeloppet för samma ändamål under innevarande budgetår. I budgetpropositionen har föreslagits en bidragsökning med 435 000 kr. med hänsyn till pris- och lönekostnadsökningar och med utgångspunkt från en oförändrad ambitionsnivå för SIPRI:s verksamhet.

I tre motioner föreslås mot denna bakgrund att nästa budgetårs anslag till SIPRI räknas upp ytterligare. I s-motionen 588 föreslås i förhållande till regeringens förslag en höjning med 400 000 kr., i c-motionen 692 föreslås en höjning utöver regeringens förslag med 1 milj. kr. och i vpk-motionen 1076 en höjning med 990 000 kr. i förhållande till propositionens förslag.

SIPRI har under ett par års tid haft svårigheter, vilka nu förefaller vara på väg att bli lösta, med att rekrytera fullt antal forskare, något som förorsakat vissa projektförseningar. Ett visst rörelseöverskott som på grund härav uppstod under budgetåret 1977/78 väntas till större delen bli förbrukat under innevarande budgetår till följd av redan förut gjorda åtaganden. SIPRI:s petita för nästa budgetår ger bl. a. uttryck åt ökade ambitioner på forskningssidan, vilket även beräknas leda till ökade publiceringskostnader för böcker och skrifter, liksom åt en strävan att åstadkomma mer lättillgängligt informationsmaterial byggt på institutets forskningsresultat. Dessa förhöjda ambitioner, vilka utskottet finner välmotiverade och värda att stödjas, kan inte förverkligas inom den medelsram som beräknats i budgetpropositionen och som enbart motsvarar en indexuppräknig av nuvarande pris- och lönekostnader. Utskottet vill därför, med tillstyrkan av det nu aktuella yrkandet i motionen 588, förorda att bidraget till SIPRI för budgetåret 1979/80 fastställs till 7 430 000 kr., dvs. 400 000 kr. mer än enligt regeringens förslag. Yrkandena i motionerna 692 och 1076 i detta hänseende avstyrks däremot.

I motionen 1210 föreslås att riksdagen vid uppräknigen av bidraget till SIPRI för nästa budgetår skall fastställa att 150 000 kr. därav skall användas för institutets automatiska databehandling. I sin anslagsframställning till regeringen har SIPRI beräknat 250 000 kr. för sådan databehandling av information om bl. a. den internationella vapenhandeln och -produktionen. Utskottet, som anser att det inte bör ankomma på riksdagen att på sätt som föreslås i motionen styra dispositionen av statsbidraget till SIPRI:s verksamhet, avstyrker motionen i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen, i anledning av propositionen 1978/79:100 samt med bifall till motionen 1978/79:588, yrkandet 6, och med avslag på motionen 1978/79:692, yrkandet 2, och 1978/79:1076, till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för

budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 7 430 000kr.,

2. att riksdagen avslår motionen 1978/79:1210.

9. Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll (E 5)

Propositionen

Regeringen föreslår vid punkten E 5 att riksdagen till Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 5 170 000 kr.

Av det beräknade anslaget avser huvuddelen, ca 4,3 milj. kr., detektionsseismologisk forskning och internationellt datautbyte samt övervakning av utländska kärnladdningsprov liksom även radiakövervakning i samband med dylika prov och provstoppskontroll. Återstoden, 838 000 kr., beräknas för teknisk-vetenskapliga utredningar avseende s. k. A-, B- och C-krigföring, sambandet mellan nedrustnings- och utvecklingsansträngningarna samt satellitspaning som underlag för nedrustningsförhandlingar.

Försvarets forskningsanstalt (FOA), som för utrikesdepartementets räkning bedriver denna verksamhet, har i sin anslagsframställning begärt 1 150 000 kr. för nämnda teknisk-vetenskapliga utredningar (internprogram T 3), en ökning med 537 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Som motiv för denna ökning anges bl. a. de reducerade anslagen för försvarsforskning på fjärde huvudtiteln inom detta område. Av den föreslagna volymökningen på 503 000 kr. avser 300 000 kr. ökade ambitioner inom områden som satellitspaning, havsteknik och kärnladdningar.

För anslaget som helhet föreslår regeringen en uppräknig med 432 000 kr. Därav avser 232 000 kr. pris- och löneomräkning, under det att återstoden, dvs. 200 000 kr., beräknats som en reell ökning under detta anslag. Realökningen avser förstärkning av FOA:s utredningskapacitet på nedrustningsområdet.

Motion

Utskottet har i detta sammanhang behandlat motionen 1978/79:588 av Olof Palme m. fl. (s), yrkandet 4, vari hemställs

4. att riksdagen till Vissa åtgärder för rustningsbegränsningar och kontroll (E 5, Utrikesdepartementet) för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 300 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 5 470 000 kr.

Utskottet

I motionen 588 föreslås att riksdagen under förevarande anslagsrubrik skall anvisa ett belopp som är 300 000 kr. högre än som föreslagits i budgetpro-

positionen, tredje huvudtiteln. Enligt motionen är denna anslagsförstärkning avsedd att öka kapaciteten för den vetenskapliga underlagsverksamhet som FOA bedriver för UD:s och nedrustningsdelegationens räkning.

Enligt utskottets mening torde den höjning av anslaget, som föreslås i propositionen och som innebär en realökning med 200 000 kr. utöver kompensation för pris- och lönehöjningar, i rådande ansträngda budgetläge f. n. få anses till fyllest. I likhet med föregående år (UU 1977/78:11) utgår utskottet från att regeringen, därest starka behov därav skulle göra sig gällande på grund av den fortsatta utvecklingen i de internationella nedrustningsförhandlingarna, är beredd att pröva möjligheten att senare förstärka detta eller andra anslag som kan användas för att bekosta underlagsstudierna. Mot denna bakgrund avstyrks det nu aktuella motionsyrkandet.

Utskottet hemställer

att riksdagen, med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:588, yrkandet 4, till *Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 5 170 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

10. Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkten II.4 på kapitalbudgeten och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att besluta om byggnadsarbeten m. m. inom de kostnadsramar som förordats i budgetpropositionen,
2. till *Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Statens utlåningsfonder

11. Utrikesförvaltningens lånefond

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkten IV.1 på kapitalbudgeten och hemställer

att riksdagen till *Utrikesförvaltningens lånefond* för budgetåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 22 mars 1979

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Anna Lisa Lewén-Eliasson (s), förste vice talmannen Torsten Bengtson (c), Erik Adamsson (s), Anna-Lisa Nilsson (c), Sture Palm (s), Gunnel Jonäng (c), Mats Hellström (s), Ingrid Sundberg (m), Sture Ericson (s), Sture Korpås (c), Gertrud Sigurdsen (s), David Wirmark (fp), Axel Andersson (s) och Gunvor Wallin (fp).

Reservationer

1. vid *punkten 7* (Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor) av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Erik Adamsson, Sture Palm, Mats Hellström, Sture Ericson, Gertrud Sigurdsen och Axel Andersson (samtliga s), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "I dagsläget torde" och slutar med "av större format." bort ha följande lydelse:

Även om sålunda flera av de organisationer som engagerat sig i informationsarbete kring nedrustningsfrågorna erhållit visst statsstöd är denna informationsverksamhet av blygsam omfattning. En breddning av informationen i nedrustningsfrågorna förutsätter att de stora folkrörelserna aktivt engagerar sig för denna sak. De fackliga organisationerna, kooperationen, de religiösa samfundet och de till dessa knutna studieförbunden bör stimuleras att ägna nedrustningsfrågan större intresse. Utskottet tillstyrker därför yrkandet 6 i motionen 588 om ett nytt anslag på 4 milj. kr. för bidrag till information om internationell nedrustning. Yrkandet i motionen 1212 avstyrks. Bidragsönskemål från Kristna freds rörelsen bör bedömas i ett sammanhang tillsammans med bidragsansökningar från andra folkrörelser och ideella organisationer. Även de organisationer som hittills fått bidrag från anslaget E 3 bör självfallet kunna finansiera projekt via detta nya anslag.

dels att utskottets hemställan i momentet 1 (s. 12) bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:588, yrkandet 6, och med avslag på motionen 1978/79:1212 till *Bidrag till information om internationell nedrustning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 4 000 000 kr.,

2. Vid *punkten 8* (Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut) av Allan Hernelius och Ingrid Sundberg (båda m) samt David Wirmark och Gunvor Wallin (båda fp), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "SIPRI har" och slutar med "avstyrks däremot." bort ha följande lydelse:

Under utskottets behandling av ifrågavarande yrkanden har framkommit att ett rörelseöverskott på ca 1 milj. kr. uppstått för SIPRI med anledning av forskarvakanser m. m. Detta har hittills möjliggjort för SIPRI att utnyttja

överskottsmedel för i motionerna angivna behov. Utskottet bedömer att så också kommer att vara fallet under budgetåret 1979/80 med den ökning av ifrågavarande anslag som föreslås i budgetpropositionen, även om hänsyn tas till den förbrukning av överskottsmedel som kan komma att ske under innevarande budgetår. Med det anförda avstyrks de i detta sammanhang aktuella yrkandena i motionerna 588, 692 och 1076 och tillstyrks propositionens förslag.

dels att utskottets hemställan i momentet 1 (s. 13) bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen, med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionen 1978/79:588, yrkandet 6, motionen 1978/79:692, yrkandet 2 och motionen 1978/79:1076, till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 7 030 000 kr.,

3. Vid *punkten 8* (Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut) av förste vice talmannen Torsten Bengtson, Anna-Lisa Nilsson, Gunnel Jonäng och Sture Korpås (samtliga c), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks däremot." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill därför, med anledning av motionen 692, yrkandet 2, och med tillstyrkan av yrkandet i motionen 1076, förorda att bidraget till SIPRI för budgetåret 1979/80 fastställs till 8 020 000 kr., dvs. 990 000 kr. mer än enligt regeringens förslag. Yrkandet i motionen 588 i detta hänseende avstyrks därmed.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "i fråga." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner, att det med den förordade anslagshöjningen blir möjligt för SIPRI att fortsätta sitt arbete med automatisk databehandling i enlighet med anslagsframställningen, varför motionen 1210 därmed kan anses besvarad.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen, i anledning av propositionen 1978/79:100 och motionen 1978/79:692, såvitt nu är i fråga, samt med bifall till yrkandet i motionen 1978/79:1076 och med avslag på motionen 1978/79:588, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 8 020 000 kr.,
2. att riksdagen förklarar motionen 1978/79:1210 besvarad med vad utskottet anfört.

4. vid *punkten 9* (Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll) av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Erik Adamsson, Sture Palm, Mats Hellström, Sture Ericson, Gertrud Sigurdson och Axel Andersson (samtliga s), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Enligt utskottets mening" och slutar med "det nu aktuella motionsyrkandet." bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker yrkandet 4 i motionen 588 om en uppräknig av anslaget med 300 000 kr. för att öka kapaciteten inom internprogrammet T 3. Vetenskaplig underlagsverksamhet. Det är av vikt att FOA:s förmåga att bistå nedrustningsdelegationen kan upprätthållas på en hög nivå. Anslagshöjningen bör ses i samband med motionens önskemål om att en svensk strategi för det internationella nedrustningsarbetet på längre sikt formuleras. En sådan strategi bör bli styrande för forsknings- och utredningsarbetet på nedrustningsområdet. Det tar tid och krävs en permanent organisation om man vill bygga upp kompetens på detta område. Sveriges förmåga att påverka förhandlingsarbetet i Genève och i FN bygger i hög grad på att sådan kompetens finns inom den grupp som förbereder svenska förhandlingsinitiativ.

Bortsett från det seismiska observatoriet i Hagfors har den vetenskapliga kompetensen inom den svenska nedrustningsdelegationen i huvudsak uppstått som spin-off från forskning som utförts inom FOA för andra ändamål. Om försvarsplaneringen inriktas på att angrepp mot Sverige med ABC-vapen bedöms som osannolika och skyddsforskningen mot sådana angrepp därför prioriteras ned kan "vita fläckar" i kompetensen på området uppstå. Därmed blir det också mindre spin-off för nedrustningsdelegationen. En fortsatt hög ambitionsnivå i Genève kräver att kompetensen inom ABC-området inte försvagas. Viss försvarsforskning bör därför fortsätta som fredsforskning. En mer långsiktig planering av våra insatser vid nedrustningsförhandlingarna kan dessutom komma att kräva fleråriga forskningsinsatser på områden som exempelvis konventionella vapen, den internationella vapenhandeln, satellitkrigföring, submarin krigföring samt olika kontrollmetoder. Det vore vidare önskvärt att samarbete etablerades med den freds- och konfliktforskning som håller på att växa fram vid universiteten i Uppsala, Göteborg och Lund.

Nedrustningsdelegationens arbete bör dessutom ta sikte på ett vidgat samarbete och samordning av utredningsresurserna med övriga nordiska länder. Det torde i framtiden bli allt svårare att bedriva nedrustningsdelegationens arbete på ad hoc-basis. Uppgiften att formulera en strategi och ett handlingsprogram för insatserna vid de internationella nedrustningsförhandlingarna bör därför ges hög prioritet.

dels att utskottets hemställan (s. 15) bort ha följande lydelse:

att riksdagen, med anledning av propositionen 1978/79:100 och med bifall till motionen 1978/79:588, yrkandet 4, till *Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 5 470 000 kr.

Särskilt yttrande

av förste vice talmannen Torsten Bengtson, Anna-Lisa Nilsson, Gunnel Jonäng och Sture Korpås (samtliga c):

Vid behandling av bl. a. yrkandet 4 i c-motionen 1978/79:692 angående hur folkrörelserna skall stimuleras att delta i studier och debatt kring nedrustnings- och utvecklingsfrågor har utskottet förutsatt att regeringen prövar hela frågan om statens samarbete med enskilda organisationer rörande information i internationella och utrikespolitiska frågor sedan det utredningsarbete slutförts, som bedrivs inom kommundepartementet om folkrörelsernas internationella arbete. Mot den bakgrunden anser utskottet motionens yrkande besvarat. Vi invänder inte mot detta beslut i utskottet. Vi är emellertid angelägna om att inför regeringens handläggning av denna fråga få understryka vikten av att Sveriges insatser på nedrustningsområdet är väl förankrade hos svenska folket. Endast då kan de få tyngd i internationella sammanhang. Folkrörelsernas insatser spelar en avgörande roll, när det gäller att informera och engagera människor i detta arbete. Därför är det viktigt, att folkrörelserna stöds på olika sätt. De måste även ges möjlighet att delta i arbetet kring förhållandet mellan nedrustning och utveckling och kring den omställningsprocess som en anpassning till en ny ekonomisk världsordning förutsätter.

